

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО (ОЗНАЙОМЧИЙ КУРС)

(ЗА ПРОГРАМОЮ БАЗОВОЇ
ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
(ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ,
ВЕРСІЯ 6, ТЕРМІН НАВЧАННЯ 51 ДОБА)

Наказ № 32 від 25 липня 2025 року
ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

Для розповсюдження в Збройних Силах України і інших складових сил оборони держави. Виготовлення копій здійснюється з дозволу розробника стандарту підготовки.

Цей довідковий матеріал до стандарту індивідуальної базової загальновійськової підготовки є другим виданням, яке замінює ДМ до СТІ 000Г(Б).02Л, видання перше, затверджене та введене в дію наказом начальника Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України від 24.02.2025 №13.

**ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ДМ до СТІ 000Г(Б).02Л

**МІЖНАРОДНЕ
ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО
(ОЗНАЙОМЧИЙ КУРС)**

**(ЗА ПРОГРАМОЮ БАЗОВОЇ
ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
(ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ,
ВЕРСІЯ 6, ТЕРМІН НАВЧАННЯ 51 ДОБА)**

**Довідковий матеріал
командирам підрозділів,
викладачам (інструкторам)
для підготовки до
проведення занять з
предмету
“Міжнародне гуманітарне
право”**

Наказ № 32 від 25 липня 2025 року

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

**Для розповсюдження в Збройних Силах України і інших
складових сил оборони держави. Виготовлення копій
здійснюється з дозволу розробника стандарту підготовки.**

**Цей довідковий матеріал до стандарту індивідуальної базової
загальновійськової підготовки є другим виданням, яке
замінює ДМ до СТІ 000Г(Б).02Л, видання перше, затверджене
та введене в дію наказом начальника Центру оперативних
стандартів і методики підготовки Збройних Сил України
від 24.02.2025 №13.**

**ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Тема № 1. Міжнародне гуманітарне право та його норми про захист жертв війни

Заняття 1. Основні терміни та поняття МГП. Поводження з військовополоненими. Відповідальність військовослужбовців за порушення норм МГП, в тому числі з питань поведінки з військовополоненими (1 година).

Умови:

теоретично;

навчальний клас.

Головні наративи:

“Ваші дії проти ворога та цивільного населення регулюються міжнародним гуманітарним правом”

“Вражай лише комбатантів противника та об’єкти військового значення”

“Не завдавайте непотрібних страждань або більшої шкоди, ніж це потрібно для вирішення вашого завдання!”

“Не воюй з противником, який припинив опір або виведений з бойового стану!”

“Роззброюй полонених і достав їх своєму начальнику!”

“Стався однаково до поранених, хворих і потерпілих, незалежно від того, чи належать вони до наших сил, до ворога, чи до цивільного населення!”

“Поважай та захищай мирне населення! За можливості уникай пошкодження цивільного майна! Мародерство заборонено!”

“Поважай персонал та об’єкти, які мають особливі міжнародно-правові характеристики, як-от Червоний Хрест”

“Ти зобов’язаний втрутитися та повідомити про порушення міжнародного гуманітарного прав”.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться у складі взводу (роти) лекційним методом під керівництвом заступника командира з морально-психологічного забезпечення (офіцера з відповідною освітою).

До особового складу доводяться основні вимоги наказу Міністра оборони України від 23.03.2017 №164 “Про затвердження інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України”. (зі змінами до наказу від 16.05.2022 №119 “Про затвердження змін до Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України”)

1.1. Основні терміни і поняття міжнародного гуманітарного права

Основні терміни та поняття МГП

Назва терміну (поняття)	Зміст терміну (поняття)
Анексія	Протиправне насильницьке приєднання однією державою території або частини території іншої держави або будь-якого простору, що перебуває під контролем чи у спільному користуванні міжнародного співтовариства.
Біженці	Особи, які через обґрунтовані побоювання стати жертвами переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходяться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажають користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і перебуваючи за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не можуть чи не бажають повернутися до неї внаслідок таких побоювань.
Вибухонебезпечні предмети - наслідки війни	Боеприпаси, які не вибухнули, а також залишені вибухонебезпечні боеприпаси
Військово-полонені	Особи, які потрапили в полон до супротивника й належать до однієї з таких категорій: особовий склад збройних сил сторони конфлікту; члени ополчень та добровольчих загонів; члени особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість урядові або владі, що не визнані державою, яка їх затримує.
Військовий об'єкт	Будь-який об'єкт, який в силу свого характеру, місцезнаходження, призначення чи використання може бути застосований у воєнних діях та повне або часткове руйнування, захоплення або нейтралізація якого за існуючих в даний момент умов надає певну військову перевагу. Військові об'єкти вважаються законними цілями для нападу.
Жертви збройного конфлікту	- поранені та хворі; - особи, які потерпіли корабельну аварію (аварію літального апарата); - особи, зниклі безвісти; - загиблі (померлі); - військовополонені або інші особи, свобода яких

	обмежена у зв'язку зі збройним конфліктом; - цивільні особи, які знаходяться в районі воєнних дій та на окупованій території.
Загиблі (померлі)	Особи, які загинули (померли) з причин, пов'язаних із веденням воєнних дій. Місця поховання таких осіб утримуються й позначаються таким чином, щоб їх завжди можна було розшукати.
Запалювальна зброя	Будь-яка зброя або боєприпаси, які в першу чергу призначені для підпалювання об'єктів або спричинення людям опіків від дії полум'я, тепла або того й іншого разом, які виникають в результаті хімічної реакції речовини, доставленої до цілі
Збройні сили держави (сторони), яка воює	Організовані збройні формування, що знаходяться під командуванням осіб, відповідальних перед цією державою (стороною) за дії своїх підлеглих. До складу збройних сил входять комбатанти (ті, які воюють) та некомбатанти (ті, які не воюють) - медичний і духовний персонал, інтенданти, військові кореспонденти, юристи тощо.
Комбатанти	Особи, які можуть брати безпосередню участь у воєнних діях та входять до складу збройних сил сторін. Термін "комбатант" застосовується під час міжнародного збройного конфлікту й поширюється на: 1) особовий склад ополчень і добровільних загонів; 2) жителів території, що не була окупована, які при наближенні ворога добровільно взяли за зброю для того, щоб чинити опір військам, що вторглися, але не мали часу самоорганізуватися (якщо вони відкрито носять зброю і дотримуються законів і звичаїв війни).
Культурні цінності	Об'єкти, що мають велике значення для культурної спадщини народів і відіграють важливу роль у духовному житті людей (пам'ятники архітектури та історії, твори мистецтва, релігійні або світські пам'ятники, археологічні об'єкти, музеї, бібліотеки, архіви, театри тощо).
Медичний персонал (як військовий, так і цивільний)	Особи, які входять до складу медичних формувань і призначені (постійно або тимчасово) для виконання винятково медичних функцій - розшуку, евакуації, транспортування, встановлення діагнозу чи лікування, включаючи надання першої допомоги та допомоги пораненим, хворим і особам, які потерпіли корабельну аварію (аварію літального апарата), а також для здійснення профілактики захворювань або для здійснення адміністративно-господарського забезпечення медичних

	формувань та роботи на санітарному транспорті.
Міжнародний збройний конфлікт	Будь-яке зіткнення між двома або більше державами із застосуванням збройних сил.
Напад	Акти насильства щодо противника незалежно від того, здійснюються вони під час наступу чи під час оборони.
Некомбатанти	Особи, які входять до складу збройних сил та надають їм допомогу, але безпосередньої участі у воєнних діях не беруть. До них належать медичний і духовний персонал, інтенданти, військові кореспонденти, юристи тощо. До вказаних осіб не має застосовуватися зброя, якщо вони зайняті виконанням своїх безпосередніх обов'язків.
Неміжнародний (внутрішній) збройний конфлікт (збройний конфлікт неміжнародного характеру)	Тривалі та інтенсивні збройні зіткнення на території держави між урядовими збройними силами і організованими збройними формуваннями або між організованими збройними формуваннями.
Об'єкти, які знаходяться під захистом МГП	Медичні формування; санітарно-транспортні засоби; цивільні об'єкти; культурні цінності; установки і споруди, що містять небезпечні сили; об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення; об'єкти цивільної оборони; місцевості, що не обороняються; демілітаризовані зони; санітарні та безпечні зони і місцевості; нейтралізовані зони; госпітальні зони та місцевості; природне середовище. Напад на такі об'єкти заборонено.
Особи, зниклі безвісти	Особи, які зникли під час ведення воєнних дій і місцезнаходження яких невідоме.
Особи, які знаходяться під захистом МГП	Жертви збройних конфліктів; медичний і духовний персонал; парламентарі і особи, які їх супроводжують; персонал цивільної оборони; персонал, який відповідає за захист і охорону культурних цінностей; персонал, який бере участь у гуманітарних акціях. Напад на таких осіб забороняється.
Установи чи споруди, що містять небезпечні сили	Атомні електростанції, греблі, дамби, руйнація яких може призвести до втрати контролю над небезпечними руйнівними факторами і спричинити великі втрати серед цивільного населення.
Партизани	Учасники недержавних військових об'єднань, що не належать до регулярної армії, - військових загонів, які воюють проти наявної у країні влади (політичного чи

	військового режиму) або окупаційного режиму ворожої країни.
Перемир'я	Тимчасове чи повне припинення воєнних дій між воюючими сторонами за взаємною угодою або на вимогу Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй.
Поранені та хворі	Військовослужбовці і цивільні особи, які внаслідок травми, хвороби чи іншого фізичного або психічного розладу (інвалідності) потребують медичної допомоги або догляду та утримуються від будь-яких ворожих дій.
Цивільна особа	Будь-яка особа, яка не входить до складу збройних сил та не є членом збройної групи. Цивільні особи користуються захистом, за винятком окремих випадків і періоду, коли вони беруть безпосередню участь у воєнних діях. У разі сумнівів щодо того, чи є особа цивільною, вона вважається цивільною.
Цивільні об'єкти	Усі об'єкти, що не є військовими. У разі сумнівів щодо використання цивільного об'єкта у воєнних цілях він вважається цивільним.
Шпигуни	Особи, які, діючи таємно або обманним шляхом, збирають (чи намагаються збирати) відомості, що мають військове значення, на території, яка контролюється однією із конфліктуючих сторін, з метою подальшої передачі цієї інформації протилежній стороні.
Найманці	Особи, які спеціально завербовані і беруть безпосередню участь у збройному конфлікті з метою отримання особистої вигоди. Вони не є громадянами протилежної сторони.

1.2. Об'єкти та цілі, які знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права

Під час збройного конфлікту атака може бути спрямована тільки на військові цілі, такими військовими цілями можуть бути як люди так і об'єкти тільки з певними ознаками.

Щодо людей, яких МГП класифікує як комбатанти, та по яким правомірно застосовувати зброю, то вони повинні мати такі ознаки:

а) вони мають постійний відмітний знак, добре помітний на відстані. Для сучасної справжньої армії це є формений одяг, певні нагрудні та нарукавні знаки, які ще називають шевронами. Але мінімально це може бути звичайний цивільний одяг і біла стрічка з матерії пов'язана на руці або нозі, що характерно для нерегулярних, окупаційних військ або збройних формувань країн, що намагається ніби приховати свою участь у збройному конфлікті.

б) ці люди відкрито носять зброю.

в) здійснюють свої операції згідно із законами та звичаями війни або іншими словами ведуть бойові дії.

г) ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих або керує їхніми діями.

По людям, що задовольняють цим вимогам, і яких МГП називає “комбатантами” завжди можна застосовувати зброю. Бійці повинні усвідомлювати, що слід відрізнятися від цивільних в ході операції з метою уникнення хибної класифікації.

Цивільними ж вважається будь яка особа що не є членом збройних сил держави або недержавних збройних груп і по ним застосовувати зброю заборонено.

Виходячи вищезазначеного цивільним в районі ведення збройного конфлікту не варто використовувати мілітарний одяг, тримати в руках будь що схоже на зброю.

Також, є ще група осіб по яким забороняється застосовувати зброю, попри те, що вони можуть бути у військовій формі одягу та навіть зі зброєю – це військові медики та військові священники або капелани. До тих пір поки вони виконують свої обов’язки, наприклад, надають медичну допомогу, засосовувати зброю по ним забороняється.

Щодо об’єктів.

Військові об’єкти можуть бути атаковані в будь який час, враховуючи принцип пропорційності або доцільності, який ми розглянемо в подальшому. Прикладами таких військових об’єктів, по яким можна застосовувати зброю є: військові бази та порти, аеродроми, пункти управління, озброєння та військова техніка.

Цивільні ж об’єкти, як то цивільні помешкання, адміністративні будинки, невійськові фабрики, школи, культові споруди перебувають під захистом та не можуть бути атаковані.

Інколи цивільні люди та об’єкти можуть втрачати своє право на захист. під час безпосередньої прямої участі у збройному конфлікті.

То ж коли цивільні особи та об’єкти втрачають свій захист?

За визначенням МКЧХ для того, щоб кваліфікуватися як пряма участь, конкретний акт повинен відповідати таким сукупним критеріям:

а) цей акт повинен мати несприятливий вплив на військові операції чи військові здібності протилежної сторони в збройному конфлікті як то — смерть, травмування або знищення людей або предметів;

б) повинний існувати прямий причинно-наслідковий зв’язок між діями та шкодою, яка може бути наслідком цього діяння;

в) цей акт повинен бути спеціально розроблений, щоб безпосередньо спричинити необхідний поріг шкоди на підтримку сторони в конфлікті та на шкоду іншому.

Приклад.

Нехай на непідконтрольній території є місцевий мешканець, що неймовірно любить московію і розповідає, що на наступний день він буде допомагати російсько-окупаційній армії обладнувати позиції, іншими словами

копати траншеї, насипати мішки піском та ін. Давайте подумаємо, це цивільна особа, чи цивільна особа, що втратила свій захист?

Так, поки що це цивільна особа бо немає прямого причинно-наслідкового зв'язку між дією і результатами дії.

Але на наступний день місцевий мешканець таки приходить на позиції російсько-окупаційної армії, допомагає їм обладнувати позиції, це має не сприятливий вплив на ЗС України, існує прямий причинно-наслідковий зв'язок між дією і наслідком, війська російсько-окупаційної армії краще захищені, більш ефективно можуть вражати ЗС України. В такому випадку це цивільна особа, чи цивільна особа що втратила свій захист?

Так, це цивільна особа що втратила свій захист на час здійснення цих дій і якщо він загине від обстрілу позицій російських військ це не буде воєнним злочином.

Але МГП не зобов'язує обов'язково знищити цивільного, який порушує правила війни, головна мета ведення бойових дій це отримання воєнної переваги над противником. Тому інформацію за такого цивільного можна передати правоохоронним органам, він врешті решт може приїхати до підконтрольної уряду України території, де можна притягнути його до відповідальності.

Все те ж відноситься і до об'єктів. Всі цивільні об'єкти, як то житлові помешкання, адміністративні будинки, невійськові фабрики, школи, культові споруди перебувають під захистом та не можуть бути атаковані.

І маючи вже досвід та можливість порівняти з втратою захисту цивільними особами – коли об'єкти втрачають свій захист?

Дійсно, коли вони використовуються військовими.

1.3. Заборонені засоби і методи ведення воєнних дій

Правила війни визначають, що використання зброї або боєприпасів, що спричиняють непотрібні, надмірні страждання, є незаконними. Не законна зброя має невибіркові наслідки або викликає непотрібні страждання. Законна ж зброя завжди керована, має змогу вибору і вражає тільки військові цілі

Нанесення непотрібних страждань заборонено — «непотрібні страждання» означають заподіяння травм або страждань, що перевищують те, що потрібно для досягнення військової переваги.

Які ж засоби заборонені, і це доволі зрозуміло:

- а)** розривні кулі;
- б)** зброя, що травмує уламками які неможливо розрізнити (виявити) усі види хімічної, біологічної зброї, яди і отруйні речовини;
- в)** використання природного середовища;
- г)** некеровані протипіхотні міни.

Є види зброї, застосування якої обмежується. Використання такої зброї дозволено, якщо є переконання враження нею виключно військових цілей або на певний час:

Запалювальна зброя. Дозволена лише по військовим цілям і коли унеможливлено враження цивільних об'єктів. І ніяким чином не можна збагнути, зрозуміти навіщо російсько-окупаційна армія застосовує фосфорні запалювальні боєприпаси по населених пунктах, де немає військових, через застосування яких не буде ніякої воєнної переваги, не буде нічого окрім воєнного злочину

Лазерна зброя. Дозволена за умови тимчасової втрати зору у противника. Але знову ж російська-окупаційна армія застосовує бойові лазери, які руйнують сітчатку ока, призводять до сильних опіків ока і відповідно знищенню зору людини.

Наземні міни. Дозволені тільки в дистанційному, керованому варіанті застосуванні. Через не вибірковість враження за статистикою на таких мінах в будь-якій війні гине орієнтовно 80 відсотків цивільного населення з усіх втрат, з них 30 відсотків – діти і тільки до 20 відсотків противник. Тому міни варто застосовувати тільки в керованому варіанті, коли оператор явно бачить ворога і активує міни.

Міни пастки. Різновидом протипіхотних мін є міни-пастки, використання яких обмежується МГП. Міна пастка має вигляд чогось безпечного але при його зрушенні з місця, доторканні – відбувається вибух. Так якщо у вигляді приманки використовується будь що, що пов'язане з:

- міжнародно визнаними захисними емблемами, знаками чи сигналами;
- все, що пов'язане з медициною;
- все що пов'язане з дітьми та освітою;
- будь чим, що пов'язане з харчуванням та водою;
- з культурою та релігією;
- з тваринами та їх трупами.

Якщо ж міна-пастка спрямована виключно на противника (наприклад в сірій зоні та там де точно немає цивільного населення) і в якості приманки використовується те, що цивільні під час війни точно не повинні брати до рук, як то зброя (ми вже знаємо, що однією з ознак комбатанта – наявність зброї) то така міна, з точки зору МГП, є правомірною.

Окрім правил застосування зброї або засобів війни, важливо знати законні та не законні **методи** ведення бойових дій.

Законними або правомірними методами ведення бойових дій, є:

- а) військова хитрість;
- б) неочікуваний напад;
- в) використання камуфляжу;
- г) введення в оману.

Заборонені методи включають такі дії.

Віроломство - дії, які спрямовані на те, щоб викликати довіру противника, примусити його повірити, що він має право на захист і обманути його.

Вказане українська армія проходила неодноразово по відношенню до себе, починаючи з Іловайська 2014 року, та наразі на поточному етапі війни -

порушеннями домовленостей про “гуманітарні коридори” та навмисного блокування їх.

Репресії - це комплекс заходів з арештів, розстрілів і переселення великих мас людей. Що знову ж яскраво проявилось від російсько-окупаційної армії особливо під час окупації півночі України, згадаємо сумнозвісні – Гостомель, Ірпінь, Буча.

Також до різновиду заборонених методів ведення війни є **наказ “Нікого не залишати в живих”**.

Варто також звернути увагу, що заборонено атакувати, руйнувати та блокувати об’єкти, що необхідні для виживання цивільного населення, незалежно від мотиву.

Також слід звертати увагу на **об’єкти з особливим захистом**, що містять небезпечні сили, які можуть призвести до серйозних втрат цивільного населення, включаючи: атомні електростанції, дамби, якщо такі атаки можуть спричинити до тяжких наслідків.

І знову можна привести приклади такого ставлення з боку російсько-окупаційної армії, зокрема щодо захоплення Запорізької атомної станції, знищення Каховської ГЕС, а також постійні удари по знищенню цивільної енергетичної інфраструктури України.

Забороняється використовувати способи та засоби ведення війни, які можуть завдати серйозного та довготермінового збитку **навколишньому природному середовищу** та вплинути на здоров’я громади. І знову ж такі приклади можна приводити, наприклад щодо занедбаного стану вугільних шахт на тимчасово непідконтрольній території України з яких не відкачується вода та отруюється все навколишнє середовище.

Окремо зазначимо про захист **культурних об’єктів та культових місць**.

Слід уникати пошкодження будівель, присвячених релігії, науці, освіті, благодійності та історичним пам’яткам. Забороняється атакувати об’єкти, що мають велике значення для культурної спадщини кожного народу.

Звісно винятки можуть бути зроблені, якщо об’єкт регулярно використовується у військових цілях, і якщо такий напад - єдиний можливий варіант. Але те, що роблять війська російсько-окупаційної армії це інакше як воєнними злочинами не назвати

1.4. Відповідальність військовослужбовців за порушення норм МГП.

Військовослужбовці та працівники Збройних Сил України за порушення норм МГП можуть бути притягнуті до **кримінальної** та (або) **дисциплінарної відповідальності**.

Кримінальна відповідальність за порушення норм МГП.

До кримінальної відповідальності притягуються особи, які вчинили серйозні порушення МГП. Серйозні порушення норм МГП є воєнними злочинами.

Серйозні порушення МГП

Серйозні порушення, направлені проти людей

- навмисне вбивство
- катування та нелюдське поводження
- навмисне заподіяння тяжких страждань або серйозного каліцтва чи нанесення шкоди здоров'ю людини
- взяття заручників
- здійснення актів терору
- незаконне позбавлення волі
- наказ не залишати нікого в живих
- депортація чи незаконне переміщення населення окупованої території
- примус до служби у збройних силах противника
- обмеження доступу населення до їжі, води
- застосування заборонених видів зброї
- використання «живих щитів»
- вербування до складу ЗС, використання у воєнних діях дітей віком до 15 років

Серйозні порушення, направлені проти майна (які не виправдані військовою необхідністю)

- великомасштабне руйнування майна
- присвоєння майна у великих розмірах
- знищення або розграбування власності противника
- віддача на розграбування населеного пункту або місцевості
- захоплення суден, призначених для берегового рибальства або потреб місцевого мореплавання, госпітальних суден та суден, які здійснюють наукові і релігійні функції

Серйозні порушення, вчинені шляхом віроломного використання міжнародно-визнаних розпізнавальних емблем (знаків) і сигналів

Такими емблемами (знаками) позначаються особи і об'єкти, що користуються захистом МГП

Кримінальна відповідальність військовослужбовців ЗС України визначається розділами XIX, XX Кримінального кодексу України

Зміст кримінального правопорушення (стаття ККУ)	Вид кримінального покарання
Стаття 431 <u>Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні</u> 1. Добровільна участь військовослужбовця, який перебуває в полоні, у роботах, що мають військове значення, або в інших заходах, які завідомо можуть заподіяти шкоду Україні або союзним з нею державам, за відсутності ознак державної зради 2. Насильство над іншими військовополоненими або жорстоке поводження з ними з боку військовополоненого, який перебуває на становищі старшого 3. Вчинення військовослужбовцем, який перебуває в полоні, дій, спрямованих на шкоду іншим військовополоненим, з корисливих мотивів або з метою забезпечення поблажливого до себе ставлення з боку ворога	карається позбавленням волі на строк від 3 до 7 років карається позбавленням волі на строк від 5 до 8 років карається позбавленням волі на строк до 3 років
Стаття 432 <u>Мародерство</u> Викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених (мародерство)	карається позбавленням волі на строк від 5 до 10 років
Стаття 433 <u>Насильство над населенням у районі воєнних дій</u> 1. Насильство, протизаконне знищення майна, а також протизаконне відібрання майна під приводом воєнної необхідності, вчинювані щодо населення в районі воєнних дій 2. Розбій, вчинюваний щодо населення в районі воєнних дій	караються позбавленням волі на строк від 3 до 8 років карається позбавленням волі на строк від 7 до 10 років
Стаття 434 <u>Погане поводження з військовополоненими</u> Погане поводження з військовополоненими, яке мало місце неодноразово, або пов'язане з особливою жорстокістю, або спрямоване проти хворих і поранених, а також недбале виконання обов'язків щодо хворих і поранених особами, на яких покладено їх лікування і піклування про них, за відсутності ознак більш тяжкого злочину	караються позбавленням волі на строк до 3 років
Стаття 435 <u>Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею</u> 1. Носіння в районі воєнних дій символіки	караються пробаційним наглядом на

Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала особами, які не мають на те права, а також зловживання в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, прапорами чи знаками Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала або пофарбуванням, присвоєним санітарно-транспортним засобам 2. Носіння в районі воєнних дій символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала особами, які не мають на те права, а також зловживання в умовах воєнного стану прапорами чи знаками Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала або пофарбуванням, присвоєним санітарно-транспортним засобам	строк до 2 років або обмеженням волі на той самий караються обмеженням волі на строк до 2 років
Стаття 438 <u>Воєнні злочини</u> 1. Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій 2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки -	караються позбавленням волі на строк від 8 до 12 років караються позбавленням волі на строк від 10 до 15 років або довічним позбавленням волі
Стаття 439 <u>Застосування зброї масового знищення</u> 1. Застосування зброї масового знищення, забороненої міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України 2. Те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки	карається позбавленням волі на строк від 8 до 12 років карається позбавленням волі на строк від 8 до 15 років або довічним позбавленням волі

1.5. Порядок захисту жертв війни та поводження з військовополоненими

ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ

при виконанні обов'язків військової служби та спеціальних (бойових) завдань

ПАМ'ЯТАЙ! Під час збройного конфлікту норм гуманності слід дотримуватись навіть щодо ворога. Ці норми містяться у міжнародному гуманітарному праві (головним чином у чотирьох Женевських конвенціях та Додаткових протоколах до них).

ЗАХИЩЕНІ ОСОБИ:

Щоразу за сприятливої ситуації підбирай всіх поранених і хворих (у тому числі представників ворожої сторони) та піклуйся про них.

Заборонено брати заручників або використовувати “живі щити”.

Заборонено катувати, завдавати тілесні ушкодження, калічити, глумитися над людською гідністю, вчиняти колективні покарання та покарання без належного судового рішення.

ЗАХИЩЕНІ ОБ'ЄКТИ:

Заборонено знищувати, виводити або доводити до непридатності об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення.

Заборонено грабувати майно цивільного населення.

Заборонено завдавати масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу.

ЗАХИСТ МЕДИЧНИХ МІСІЙ:

Розпізнавальні емблеми Червоного Хреста повинні користуватися повагою за будь-яких обставин. Заборонено вчиняти будь-які дії, спрямовані на применшення поваги та їх захисту.

Медичні установи, персонал, обладнання та санітарно-транспортні засоби мають користуватися повагою та захистом за будь-яких обставин.

ВЕДЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ:

Цивільні об'єкти та цивільні особи не повинні бути об'єктами нападу.

Порядок поводження з військовополоненими передбачений передбачені окремою Женевською конвенцією.

При ознайомчому розгляді цього питання слід зазначити наступне. З моменту, коли військовий заявляє, що він готовий здатися в полон і перестає чинити спротив проти нього не можна застосовувати зброю. Такі ж вимоги і до поранених – якщо вони не чинять спротив – проти них не можна застосовувати зброю .

Після взяття в полон військовополонені зобов'язані повідомити лише своє прізвище, ім'я і звання, дату народження і особистий номер. Полонених можна допитувати, але до них не можна застосовувати фізичне чи психологічне насилля для отримання будь-яких свідчень. Допит військовополонених повинен відбуватися мовою, яка є для них зрозумілою.

Військовополонені повинні користуватися захистом від всіляких актів насилля, а також від залякування, образ та цікавості натовпу. Останнє має на увазі заборону так званих актів як то “Парад полонених”, який полюбляє практикувати російська-окупаційна армія, зокрема на початку російсько-української війни влітку 2014 року.

Військовополоненим за можливості необхідно надавати необхідну медичну допомогу, відмова у наданні допомоги є порушенням Женевських конвенцій. Невиліковних поранених та хворих слід передати противнику або відправити в нейтральну країну за першої нагоди. Медична допомога надається на рівні тих стандартів, які ми на поточний час можемо надати і про це ми вже говорили в попередньому матеріалі.

Необхідно забезпечити базові потреби військовополонених в їжі, воді, гігієні, безпечних умовах утримання. Необхідно невідкладно повідомляти командуванню про захоплення полоненого, передати його особисті дані, також, інформацію про військовополонених потрібно передати стороні противника, у полонених є право зв’язатися з рідними.

Військовополонених мають утримувати централізовано в спеціальних таборах, де їх життя та здоров’ю нічого не загрожує.

Військовополонених не можна залучати до робіт, які пов’язані з веденням бойових дій, а також робіт, які загрожують їх життя або принижують їх гідність. І знову ж приведемо приклад порушень зі сторони російсько-окупаційної армії, коли для розбору завалів Донецького аеропорту залучались українські військовополонені, які піддавались небезпеці та точно ці дії мають воєнне призначення.

Військовополонених можна притягнути до карної відповідальності за здійснення воєнних злочинів, але не за сам факт участі в бойових діях. Заборонені самосуди та колективні покарання військовополонених. Заборонені знущання над тілами загиблих. Тіла – як своїх полеглих, так і противника – необхідно за можливості збирати, ідентифікувати і передавати інформацію про них командуванню.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
ЗС України	Збройні Сили України
МГП	Міжнародне гуманітарне право
МКЧХ	Міжнародний комітет Червоного Хреста
ККУ	Кримінальний кодекс України
НАТО	Організація Північноатлантичного союзу
НЗФ	Незаконні збройні формування
ООН	Організація об'єднаних націй

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

